

Knip åt skräppan i vallen

För att utrota skräppa krävs en medveten strategi över flera år. En del i strategin i den konventionella vallen kan vara kemisk bekämpning. Med mycket skräppa kan man till samma kostnad som att bryta vallen ett år i förtid säkra vallskörden det enskilda året.

Skräppa har blivit ett allt större problem i svensk vallodling. Plantorna uppenbarar sig som fröspridande rator i betesvallar och som slemmiga överlevare eller fröplantor i en nyetablerad slåttervall. Följden blir minskad vallavkastning och vallar som behöver putsas, bekämpas eller förnyas oftare till en allt större kostnad. Preparat för kemisk skräppabekämpning har under de senaste två åren prövats i två försöksserier. Förutom effekten på skräppa undersöktes även hur klövern och vallens avkastning påverkades av bekämpningen.

Bäst effekt med Harmony och Starane
Harmony 50 SX och Starane XL hade i försöken god effekt mot skräppa, nära 100 procent behandlingsåret. Långtidseffekten är här god med en skräppaeffekt på 85-95 procent året efter behandling. Även Ally 50 ST som inte är registrerat för användning i vall i Sverige har gett mycket bra skräppaeffekt på lång sikt men klövern försvinner och återhämtar sig inte.

Klövern får sig en törn också med de andra bekämpningsalternativen. Starane XL raderar nästintill ut all klöver men den återhämtar sig något till nästkommande år. Harmony 50 ST är något skonsammare och hade efter två år en klöverandel i nivå med obehandlad vall. Gratil 75 WG är mest skonsam mot klövern men skräppaeffekten är sämre och ligger i snitt på 50 procent effekt.

350 kronor dyrare med två vallår i grovfoderodlingen

Årlig kostnad vid fördelning på insådd + två vallår istället för insådd+ tre vallår (kr/ha)	Konventionell vall	Ekologisk vall
Glyfosat/kultivering, valletablering och vallfrö	330	350
Ändrad årlig skördeintäkt	20	-25
	350	325

Tabell 1. Genom att slå ut kostnaderna på tre år (insådd+två vallår) istället för fyra får man räkna med ökade kostnader på 350 kr/ha i den konventionella vallen och 325 kr/ha i ekologisk vall. Genom att den tvååriga vallen bryts på våren uppfylls kravet på tre vintrars ligg tid för vallstödet.

Förutsättningar: Valletablering i grönfoder. Vallår 1-2 avkastar 8 ton ts/ha för konventionell vall och 6 ton/ha för ekologisk vall. Vallår 3 avkastar 7 ton ts/ha i konventionell vall och 5 ton ts/ha i ekologisk vall. Vall på rot värderas till 70 öre/kg ts och grönfoder till 50 öre/kg ts.

Höj avkastningen med bekämpning i liggande vall

Årlig kostnad för kemisk bekämpning i en växtföljd med insådd + tre vallår	Årlig kostnad (kr/ha)
Uteblivet vallstöd vallåren (300 kr/ha)	225
Kemisk bekämpning (Starane XL 1,8 l/ha alt Gratil 75 WG 60 g/ha)	65 alt 190
Förlorad intäkt genom 10 % sänkt avkastning bekämpningsåret	55*
	345-470

Tabell 2. Snittkostnad per år och hektar för bekämpning i befintlig vall i en växtföljd med insådningsår följt av tre vallår uppgår till 225 kronor i uteblivet vallstöd, en bekämpningskostnad på mellan 65 och 190 kronor samt cirka 55 kronor i förlorad intäkt genom en lägre vallavkastning till följd av bekämpningen. Samtliga kostnader har fördelats på fyra år (insådd i grönfoder samt vallår 1-3).

*Vid riklig förekomst av skräppa (kraftig marktäckning) kan bekämpningen resultera i en skördeökning som uppväger denna kostnad.

Tappar 10 procent vallskörd

Tittar man närmare på hur vallen påverkas av bekämpningen visar försöken att vallens tillväxt hämmas tydligt efter bekämpning på våren oavsett preparatval. Den totala skördesänkningen mättes efter tre vallskördar till omkring 10 procent vilket man förmodligen kan räkna med bekämpningsåret så länge man har medelförekomst av skräppa. På en av försöksplatserna var skräppatrycket extra starkt med omkring 50 skräppor per kvadratmeter och en marktäckning på cirka 35 procent. På den platsen blev följd av det goda bekämpningsresultatet att vallskörden redan bekämpningsåret ökade jämfört med obehandlat led.

Vallbrott ger snurr på vallen

År skräppan ett problem är det både i konventionell och i ekologisk odling klokt att bryta vallen i förtid för att hålla skräppan stången. Det innebär att vallen bryts efter två vallår istället för tre. För vallstödet del uppfylls kravet om tre vintrars ligg tid om den tvååriga vallen bryts på våren efter andra vallåret. Det är ett arbetsamt men bra alternativ om vårvallbrott kan hanteras på ett bra sätt. Man får då räkna med en fördyrad grovfoderodling med cirka 350 kronor per hektar och år på grund av dyrare etableringskostnad (tabell 1). Om kraven för vallstöd inte kan uppfyllas ökar kostnaden med ytterligare 225 kronor per hektar och år. Men för att bryta vallen

TEXT: LINA PETTERSSON,
HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAPET RÅDGIVNING AGRI AB (KRONOBERG)
lina.pettersson@hushallningsallskapet.se

Mota skräppan i alla lägen

För att bekämpa skräpporna krävs engagemang och tålamod. Strategin bör vara en ständigt pågående kamp där varje åtgärd i växtodlingen utförs så att skräppan aldrig släpps fram. En luckig eller skadad vall ger utrymme för skräppor att breda ut sig. Förebygg genom att:

- Skörda skyddsgrödan som helsäd för att gynna vallens etablering.
- Odlå ettåriga grödor utan insädd i större utsträckning med två års öppet bruk.
- Vara rädd om vallsvålen vid bete och skörd
- Dränera för att minska tramp- och slirskador.
- Undvika spill och skörderester som kan dra till sig vildsvin med bökskador som följd.
- Skörda vallar med skräppa extra tidigt och putsa beten för att hindra fröproduktion.
- Endast tilläggsutfodra på vallar som ska brytas.
- Stubbearbeta och plöja väl.

ett år tidigare är förutsättningen att man klarar en lägre grovfoderproduktion det enskilda året.

Kem vid stora problem

På den konventionella gården kan man på ett skifte med kraftig förekomst av skräppa som en akutåtgärd ta till kemisk bekämpning med Starane XL på våren andra vallåret. Då kan vi räkna med en skördeökning redan bekämpningsåret och kostnaden i växtföljden blir inte högre än för ett tidigare vallbrott. Förutsättningen är då att skiftet är undantaget i vallstödet om åtagande för vallstöd finns. I blandvallen är nackdelen med Starane XL att klöverplan-

torna skadas. Och det mer klövervänliga alternativet Gratil 75WG kan vi inte räkna med ger samma skräppaeffekt.

Med kemisk bekämpning i liggande vall kommer man åt plantorna innan de breder ut sig för mycket samtidigt som årets vallavkastning säkras på skiftet. Många har säkert mest att vinna på bekämpning i betesvallen som ofta har lite längre liggtid. Även på slåttervallsskiften som är besvärliga att bryta kan kemisk bekämpning göra att vallen kan ligga något extra år. Med en rutinmässig skräppabekämpning får vi räkna med att grovfoderodlingen fördyras med mellan 325 och 470 kronor per hektar och år (tabell 2). ■

Nu kan du få lönsamma skördar och samtidigt minska odlingens klimatpåverkan.

Nu har vi halverat våra klimatgasutsläpp.

Alla gödselmedel som är tillverkade och sålda av oss i Sverige uppfyller nu kraven för klimatcertifiering av mat. Bra för både dig och kommande generationer.

Läs gärna mer om Yara 4-punktsgaranti utökade miljödel på www.yara.se/klimat.

Knowledge grows